

RIKSANTIKVAREN
Postboks 1483 Vika
0116 OSLO

Dato: 03.06.2024
Vår ref: 23/27226-5
Deres ref:
Saksbeh.: Aadne G Sollid

Mrk: 24/0118601

Svar på høring av Riksantikvarens håndverksstrategi

Agder fylkeskommune fikk 02.05.2024 tilsendt Riksantikvarens håndverksstrategi til høring, med en invitasjon til å gi et innspill innen 14.6 2024. Spesielt bes det om innspill og tilbakemeldinger på om satsingene og målsettingen for strategien er riktige og relevante.

Siden håndverksstrategien vil legge føringer for fylkeskommunens arbeid i årene som kommer, ønsker vi å forankre vårt høringssvar hos våre fylkespolitikere. Riksantikvaren hadde ikke anledning til å gi utsatt frist slik at vi kunne legge frem høringssvar til behandling hos Hovedutvalg for næring, kultur og miljø før innsendelse. Vi velger derfor å sende vårt høringssvar nå, men gjør oppmerksom på at vedtak og eventuelle merknader fra den politiske behandling vil ettersendes. Første møte i Hovedutvalg for næring, kultur og miljø, blir 29.8.24. Vårt svar med evt justeringer vil bli ettersendt.

Generelle merknader

Agder fylkeskommune har deltatt i en ressursgruppe i forbindelse med utarbeidelsen av strategien, og har derfor både fulgt prosessen og nå lest strategiforslaget med stor interesse. I tillegg skal det arrangeres et åpent høringsmøte 30.5.24, hvor Agder fylkeskommune er påmeldt. Agder fylkeskommune har også deltatt og gitt tilbakemelding på forslag til rammeverk for høringen.

Innledningsvis vil vi poengtere at initiativet med å utarbeide en håndverksstrategi vurderes som svært positivt. Riksantikvarens håndverksstrategi skal ha et langsiktig perspektiv. Strategien skal i første omgang ha en varighet fram til 2035. Strategien vil være et viktig grep for en helhetlig og langsiktig satsing på håndverksfagene. Spesielt knyttet til kirkeløftet og generelt stadig økende behov for håndverkere med relevant utdanning, interesse og holdninger. Forslaget sier lite om hvordan håndverksstrategien skal settes ut i praksis og hvordan ulike virkemidler, herunder både økonomiske og pedagogiske, skal knyttes til strategien. Strategien sier også lite om hvordan den vil legge føringer for de ulike forvaltningsnivåene. Dette blir det viktig å arbeide med i tiden som kommer.

I hovedsak har høringen fått med seg de elementene som fylkeskommunen har spilt inn tidligere, både skriftlig og gjennom fysiske og digitale møter. Det skal i etterkant av høringen utarbeides en handlingsplan som vil kunne være med å påvirke bla. satsingsområdene for våre

Besøksadresse:
Tordenskjolds gate 65 4614
KRISTIANSAND S

Postadresse:
Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

Telefon:
+47 38 05 00 00

E-post:
postmottak@agderfk.no

Org.nr.:
921 707 134

Nettsted:
www.agderfk.no

3 bygnings- og fartøyvernssenter. Handlingsplanen vil i første omgang ha en varighet på tre år, før den erstattes av en ny handlingsplanperiode. Riksantikvaren vil rapportere på måloppnåelse og aktiviteter etter endt treårsperiode.

Merknader til deltemaer:

Deltemaene er valgt fordi de har visse utfordringer og/eller fordi det er behov for mer kunnskap om dem. Agder fylkeskommune vurderer alle de tre deltemaene som viktige og relevante. I strategiforslaget er det lagt opp til følgende tre deltemaer:

- *Håndverkkompetansen og kapasiteten skal styrkes*
 - *Flere bedrifter med relevant kompetanse skal ta oppdrag på kulturminner og kulturmiljø*
 - *Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning skal styrkes*
-
- Vi ser at spesialiseringen i bygningsvernet ofte gir et skille mellom de mer ordinære håndverkere og tradisjonshåndverkene som kan være uheldig. Det er en utfordring å bryte ned disse skillene slik at også håndverkere som arbeider på (halvgamle) bygninger også aksepteres som en del av bygningsvernet, her er det et stort potensiale i forhold til å bringe frem flere håndverkere.
 - Bygningsvernssenterene er en arena som knytter sammen forvaltning og utøvende håndverk. De fleste er aktive på rekruttering og opplæring, men mangler en samordning i forhold til sine tilbud. Agder sin modell hvor deler av forvaltningen er lagt til bygnings og fartøyvernssenteret gir nær sammenheng mellom forvaltningen/tilskudd og utøvende håndverker/huseier.
 - Sentralgodkjenning for restaurering på antikvarisk grunnlag gjør at bedrifter også uten nødvendige holdninger og interesse får disse jobbene, sjøl om de dekker de formelle kravene. Dette gjør at bedrifter som systematisk arbeider med holdninger og kompetanse for bygningsvern ofte mister denne type oppdrag. Dette blir særs viktig i forbindelse med kirkeløftet som vil ha behov for håndverkere med forskjellig nivå på kompetanse.
 - Sjøl om bestillerkompetansen ikke er noe tema som skal vektlegges her, blir det likevel viktig å presisere at de fleste oppdrag som knyttes til arbeider på verneverdige og fredete bygninger og anlegg bestilles av huseier, og det er her volumet på oppdrag finnes. Fylkeskommunen/Riksantikvaren/Kulturminnefondet vil være premissgiver, men sjeldent bestiller.

For de tre foreslåtte deltemaene har vi følgende kommentarer:

Deltema 1, Håndverkkompetansen og -kapasiteten skal styrkes

For å skaffe tilgjengelig arbeidskraft med riktig kompetanse i fremtiden vil en være avhengig av en satsing på elever/lærlinger. Det er i dag mer tilfeldig hvor elever fra vgs. får sin lærlingeplass, samtidig som eleven har begrenset med kunnskap for å kunne velge denne delen av byggfaget. Erfaringsvis ser en også at sjøl om samarbeid med videregående skole og byggfag er svært positivt, har de store utfordringer, fordi lærernes fagkunnskap ofte er mangelfull og dermed blir gitt lite prioritering i undervisningen. Håndverkernes interesse for bygningsvern har ofte sammenheng med både erfaring og alder. Det er derfor viktig at det finnes regionale tilbud i forhold til etterutdanning, spesielt pekes det på desentralisering av de formelle utdanningene knyttet til fagskole/universitet

Det arbeides i dag med utdanning og opplæring på forskjellige nivåer, uten at det er noen særlig samhandling mellom nivåene. Særlig bygningsvernsenterene vil kunne få en forsterket virkning med mer formelt samarbeid omkring de uformelle kursene.

Deltema 2, Flere bedrifter med relevant kompetanse skal ta oppdrag på kulturminner og kulturmiljø

Sjøl om flere håndverkere nå får en formell utdanning gjennom fagskoler/universitet, vil det være behov for å se på dagens godkjenningsordninger for arbeider på bygninger med antikvarisk verdi, for å få en mer relevant godkjenningsordning knyttet til plan- og bygningslov. Vi er likevel skeptiske til å etablere noen form for register, som da vil kunne oppfattes som en form for «sertifisering»

Det blir samtidig viktig å få med flere av håndverksbedriftene som i dag allerede er i ROT markedet. Flere av disse arbeider tett opp mot antikvariske arbeider, og trenger opplæring, spesielt på det holdningsmessige for å kunne ta riktige valg på mer ordinære «gamle hus». Det er nok en utfordring blant bestillere av oppdrag, at de mangler kunnskap om hvilken kompetanse de har behov for. De regionale bygningsvernsenterene vil ofte være de som kjenner det lokale markedet og kunne være gode rådgivere her.

Deltema 3 Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning skal styrkes

Byggeplasser og istandsettingsprosjekter er ofte gode læringsarenaer hvor både kulturminneforvaltningen og utøvende håndverkere møtes, slik at disse bør prioriteres og evt støttes med forsterket tilskudd. Samtidig med opplæring på grunnplan er det viktig å ivareta de håndverkene som allerede innehar stor kompetanse. Det å gi grunnlag for håndverksforskning på forskjellige nivåer vil løfte denne gruppa ytterligere og sikre at de fortsatt blir aktive innen bygnings og fartøyvern. Spesielt vil dette være gjeldende i forhold til ENØK tiltak, klimautfordringer, materialbruk og kompliserte skadesituasjoner.

Konklusjon

Agder fylkeskommune støtter initiativet til utarbeidelse av en håndverksstrategi. Utkastet til Riksantikvarens håndverkstrategi beskriver hvor den strategiske innsatsen skal legges inn og hvilke målsettinger kulturmiljøforvaltningen skal ha for håndverksutviklingen fram til 2035. Agder fylkeskommune vil følge opp planen når den vedtas, og gjennom bygnings og fartøyvernsenteret innarbeide den i sine planer.

Yvonne Fernmar Willumsen
Avdelingsleder
Kulturminnevern og kulturturisme

Aadne G Sollid
Seksjonsleder
Kulturminnevern og kulturturisme

Brevet er godkjent elektronisk.